

De afstemming tussen professionele behandeling en vrijwillige inzet van mentoren

Zineb Arab
3146839

Masterthesis 2011- 2012
Pedagogische wetenschappen
Universiteit Utrecht
Scriptiebegeleidster: Monique van Londen
Tweede beoordelaar: Micha de Winter
Stagebegeleider: Jan Willem de Zeeuw
Datum: 25 juni

Abstract Nederlands

Doel: Dit onderzoek onderzoekt welke factoren van invloed zijn op de afstemming tussen het professionele behandelingstraject en het vrijwillige mentoringstraject u2connect. Verder wordt gekeken of de professionele hulpverlening gebruik maakt van vrijwilligers en zo richting de pedagogische civil society opstuurt. *Methode:* Er zijn zestien interviews gehouden onder sleutelfiguren, mentoren en professionele begeleiders.

Resultaten: Geconcludeerd kan worden dat U2connect niet voldoende wordt geïntegreerd in het behandelingstraject en zo niet de volledige potentie wordt gehaald uit het project.

Conclusie: Om U2connect volledig te benutten moet er een goede afstemming komen tussen mentor en professionele begeleider en moet het project redelijk in het begin van de behandeling worden ingezet om zo de twee trajecten goed op elkaar af te laten stemmen.

Sleutelwoorden: mentor, hulpverlening, pedagogische civil society, interventie.

Abstract Engels

Aim: The present study examined which factors influence the alignment between the professional treatmentprocess and the voluntary mentoringprogram U2connect. Also being explored is the use of volunteers by professionals counselors and which part the pedagogical civil society plays in this concept. *Method:* There are sixteen interviews conducted among key players, mentors and professional counselors. *Results:* It can be concluded that U2connect is not sufficiently integrated into the treatment process. And the full potential is not achieved from the project.

Conclusion: To take full advantage of U2connect there should be a good alignment between the mentor and professional counselor. And U2connect has to be inserted in the beginning of the treatment so the two trajectories can be tuned well with each other.

Key words: mentor, professional counselor, pedagogical civil society, intervention.

Inleiding

Traditionele steunstructuren zijn grotendeels verdwenen, waar men vroeger nog hulp kreeg van de kerk, familie of de buurman moet men het nu zelf doen. De Raad voor Volksgezondheid (2009) stelt vast dat gezinnen minder sociaal zijn, men is individualistischer ingesteld. Maar men heeft nog steeds problemen die men niet alleen kan oplossen en omdat men minder terecht kan bij het eigen sociale netwerk wordt er eerder een professional ingezet. Dit heeft geleid tot een groeiende zorgvraag waarbij ook ‘gewone’ problemen als zorgproblemen worden gezien. Maar ook ontstaan er meer psychosociale problemen bij mensen bij afwezigheid van sterke sociale netwerken in een wijk (Winter, 2012).

Ouders voelen een grote druk om hun kind zo goed mogelijk op te voeden. Volgens de Winter (2012) is goed opvoeden een prestatie van ouders geworden. Alles wat misgaat in de opvoeding ervaart men als persoonlijk falen. Men wil een superouder zijn en wat er niet goed gaat moet zo snel mogelijk worden opgelost door een professioneel. Hierdoor wordt de Nederlandse maatschappij steeds afhankelijker van professionals en men valt men minder snel terug op eigen kracht of eigen netwerk (Winter, 2011). Om deze beweging tegen te gaan moet er meer worden ingezet op instrumenten die eigen kracht en de pedagogische civil society versterken (Winter, 2011). Het begrip pedagogisch civil society heeft betrekking op activiteiten die worden georganiseerd door burgers en organisaties met betrekking tot de opvoeding van kinderen (NJI, 2011). In het jeugdveld moet men kinderen niet gelijk willen behandelen maar openstaan voor oplossingen in bijvoorbeeld het eigen netwerk van de jongeren (Moritsugu, 2009).

Een oplossing die kan bijdragen aan een sterke pedagogische civil society is het inzetten van vrijwilligers. Door bijvoorbeeld risicojongeren niet gelijk te willen behandelen maar te kijken naar welke vrijwilligersprojecten er lopen in de stad kunnen jongeren geholpen worden door een buurman, mentor of leraar. De vrijwilligersprojecten worden vanuit zorg en welzijnswerk opgezet maar worden daarna overgenomen of voortgezet door burgerinitiatieven. Dit vergt wel een omslag bij hulpverleners die nu in plaats van zelf aan de slag te gaan met de jongeren, open moeten staan voor andere oplossingen en een link moeten leggen met vrijwilligersprojecten. Hulpverleners moeten zich meer verdiepen in de vrijwilligersprojecten maar ook in de vaardigheden van de vrijwilliger. Heeft de hulpverlener genoeg inzicht in vrijwilligersprojecten en kunnen zij ze op de juiste manier integreren in hun behandelingstraject? Worden deze projecten ook ingezet om eigen kracht bij jongeren te vergroten of zijn er andere redenen om vrijwilligerswerk in te zetten?

Om de vragen te kunnen beantwoorden is er onderzoek gedaan naar het mentoringsprogramma U2connect (Alleato, 2011), die vrijwillige mentoren koppelt aan risicojongeren om ze verder te helpen in het leven. Een mentor kan een jongere helpen zonder dat hier een professionele begeleider bij nodig is. Een mentor kan bijvoorbeeld een buurman, leraar, collega of vrijwilliger zijn die een jongere helpt met zijn problemen en eigen kracht van een jongeren vergroot zodat hij/zij in de toekomst zijn problemen zelf beter kan oplossen. De jongeren zitten al in een behandelingstraject en worden begeleid door een professionele begeleider.

In deze thesis wordt onderzocht welke factoren van invloed zijn op de afstemming tussen professionele begeleiding en mentoring en hoe dit bijdraagt aan de eigen kracht van jongeren. Verder wordt er ook onderzocht in hoeverre professionele begeleiders inzetten op de eigen kracht van jongeren en naar de relatie tussen professionele hulpverlening en vrijwilligers. In het onderzoek wordt het begrip eigen kracht meegenomen omdat aan de basis

van een sterke pedagogische civil society de eigen kracht van de burgers centraal staat en in het bijzonder die van de jongeren. Het ontwikkelen van eigen kracht bij jongeren leidt tot meer actieve participatie en een positieve transitie tot volwassenheid (Morton & Montgomery, 2011).

Mentoring

In 1693 schreef Francois Fenelon een roman over een man genaamd Mentor. Mentor krijgt de taak van Odyssey om op zijn zoon te passen terwijl hij op reis is. De term '*mentor*' heeft in de moderne tijd verschillende betekenissen. Het wordt als label gebruikt voor iemand die wijzer is en gezien wordt als een vriend, counselor of leraar. Hij helpt een persoon, ofwel de '*mentee*' door hem of haar adviezen en raad te geven (Wikipedia, 2012). Het concept mentor is begin 20^e eeuw overgenomen door Ernest Coulter (BBBS, 2011). Hij werkte in New York als griffier bij de rechtbank en merkte op, dat er steeds meer jongeren voor de rechter werden geleid. Volgens hem zou deze kwalijke ontwikkeling tegengegaan kunnen worden als volwassenen zich zouden ontfemen over deze jongeren. Hij dacht dat als een jongere een volwassen mentor had, hij uit de problemen zou blijven. Sociaal contact werd gezien als middel om sociaal-economische kansarme jongeren verder te helpen. Vanuit deze gedachte zette hij uit om vrijwillige mentoren te vinden. Hij koppelde mentoren aan jongeren en dit was het begin van het programma Big Brother. Dankzij de grote vraag naar het programma was Big Brother in 1916 al verspreid over 96 steden in Amerika (BBBS, 2011). Rond dezelfde tijd was er een groep genaamd Ladies of Charity die zich ontfemde over meisjes die in aanraking waren gekomen met de justitie. Beide groepen werkten aan dezelfde doelen afzonderlijk van elkaar totdat ze in 1977 samengingen. Dit was het begin van de beweging Big Brothers Big Sisters. Tegenwoordig zijn ze in heel Amerika actief en hebben twaalf landen het programma overgenomen (Uyterlinde et al, 2009). Ook in Nederland wordt de mentormethodiek veel toegepast. Zo zijn er al tientallen projecten die de mentormethodiek inzetten zoals Coach4U, Face2Face en Goal (Uyterlinde et al, 2009). Volgens de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling kunnen mentorprogramma's de oplossing bieden voor sociale problematiek (Walraven).

Effectiviteit van mentoring

Een meta-analyse van DuBois en collega's (2002) naar 55 reviews toont aan dat mentoringsprojecten een positief effect hebben op jongeren. Deze effecten werden gevonden bij jongeren met verschillende achtergronden en geografische kenmerken. Ook zijn de effecten een jaar en langer na het einde van het programma nog aanwezig op verschillende terreinen zoals school, eigen ontwikkeling en relatie met sociale omgeving. Het mentoringsproject Big Brother Big Sister (BBBS) in Amerika dat ook op scholen wordt toegepast laat zien dat al na vijf maanden verbeteringen worden waargenomen in de academische vaardigheden van jongeren zoals het maken van huiswerk, vermindering van spijbelgedrag, kwaliteit van klas-werk en jongeren voelen zich competent (Herrera et al, 2007).

Uit onderzoek van Movisie (2009) in Nederland naar de succesfactoren van mentoring blijkt, dat mentoring positieve invloed heeft op zelfvertrouwen, vertrouwen in de toekomst, verwerven van nieuwe sociale vaardigheden, betere omgang met ouders en leeftijdgenootjes en academische vaardigheden (Uyterlinde et al, 2009). In Amerika is een grootschalig onderzoek gedaan naar de effecten van het programma Big Brother Big Sister. Uit het onderzoek (Herrera, 2011) blijkt, dat jongeren die mee hebben gedaan aan een

mentorprogramma meer vooruitgang boeken dan jongeren die niet mee hadden gedaan. Het onderzoek bevatte 1139 respondenten die tussen de 9 en 11 jaar oud waren ze werden geselecteerd uit tien grote steden in Amerika. De jongeren werden random toegewezen tot een behandelingsgroep die mentoring onderging en een controle groep die geen mentoring kreeg. De jongeren werden anderhalf schooljaar gevolgd. De behandelingsgroep boekte vooruitgang op academisch niveau en had een betere perceptie op eigen leervaardigheden, terwijl de controlegroep hierin gelijk bleef. Echter lieten beide groepen geen vooruitgang zien in klasinspanning, eigenwaarde en relaties met leraar, ouders of peers. DuBois en Silverthorn (2005) hebben onderzoek gedaan naar natuurlijke mentoring, dit is mentoring buiten formele programma's om dat vaak gedaan wordt door iemand uit de sociale kring van de mentee zoals de buurman, familielid of een leraar. Het doel van het onderzoek was om te toetsen of er een relatie bestaat tussen natuurlijke mentoring en gezondheidsgelateerde uitkomsten bij jongeren. Gebruik werd gemaakt van de Wave I en III dataset van het nationale longitudinale onderzoek van Amerika naar adolescent gezondheid. Respondenten die aangaven dat ze een mentor hadden vertoonden meer gunstige uitkomsten gerelateerd aan werk en school. Zij maakten vaker de middelbare school af, ze waren meer aanwezig op school en hadden vaker een baan. Het onderzoek toont ook aan dat probleemgedrag verminderde bij de respondenten en psychische welzijn en gezondheid verbeterde.

Uit ander onderzoek (Eby et al., 2008) blijkt dat mentorprogramma's een negatief effect hebben op risico gedrag en positieve effecten op sociale competentie, onderwijsresultaten en werkcarrière. Eby en collega's (2008) verrichte een literatuuronderzoek waarbij ze keken naar artikelen die tussen 1985 en 2006 zijn gepubliceerd en over mentoring gingen, daarbij hebben ze ook verschillende sites meegenomen die hiermee te maken mee hadden. Dit leverde 15,131 artikelen op. Deze artikelen legden ze naast een aantal criteria zoals dat het in het Engels geschreven moest zijn, de uitkomst van een onderzoek moest omgezet kunnen worden in een productmoment correlatie coëfficiënt en de onderzoeken moesten gaan over jongeren, school- en werk mentoring. De overgebleven 112 artikelen werden gescreend en gecodeerd. De uitkomsten van de onderzoeken werden vergeleken en in zes groepen verdeeld en de Hunter and Schmidt's (1990) meta-analyse techniek werd gebruikt. Uit de meta-analyse komt naar voren dat naast de positieve uitkomsten men niet de potentiële effecten van mentoring moet gaan overschatten. Eby geeft aan dat de totale uitkomst van mentoring een kleine cohens D heeft en dat bij veel studies het niet bekend is of de positieve uitkomsten daadwerkelijk te danken zijn aan het mentoringsproject. Ook is de term mentoring op verschillende manieren te operationaliseren en zal dan ook verschillende resultaten opleveren. Wel zegt Eby dat de uitkomsten ondanks klein veelbelovend zijn en er meer onderzoek gedaan moet worden.

Mentoringsprogramma's worden in Nederland door allerlei organisaties ingezet en zijn gericht op verschillende jongeren. Er bestaan drie typen mentorprojecten namelijk: schoolbased mentoring, communitybased mentoring en mentoring voor specifieke doelgroepen (Rhodes, 2002). Schoolbased mentoring is gericht op de schoolcarrière van de mentee. De mentor geeft de mentee huiswerkbegeleiding of helpt hem met andere zaken die met school te maken. De activiteiten die een mentor en mentee gezamenlijk ondernemen vinden vaak ook op school plaats. Communitybased mentoring is gericht op het ondersteunen en begeleiden van jongeren in het algemeen. De nadruk ligt op de socialisatie en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de mentee. Als laatste bestaat er mentoring voor specifieke groepen zoals probleemjongeren, sociaal geïsoleerde jongeren, ex-gedetineerden en jongeren met psychiatrische problemen. De mentee werkt vaak met de mentor aan zijn socialisatie in de maatschappij. Maar ook kan er gericht worden op school of werk. De mentor en mentee werken vaak aan een doel en aan het vergroten van eigen kracht.

Dit

onderzoek richt zich op het laatste type mentoringsproject: mentoring voor speciale groepen. Mentoringsprojecten voor een specifieke doelgroep kunnen samenlopen met andere professionele interventies of behandelingen. Omdat de jongeren vaak problemen hebben op bepaalde gebieden worden ze al geholpen door een bepaalde hulpverleningsinstantie. Het project waar dit onderzoek zich specifiek op richt is U2Connect. De jongeren die zich voor dit project aanmelden doen dit samen met hun professionele begeleider. Zij doorlopen dus al een behandelingstraject maar hebben op een bepaald gebied baat bij een mentor (Alleato, 2011).

Risicofactoren en probleemgedrag van jongeren

Vanaf ongeveer het twaalfde jaar komen jongeren in de puberteit terecht. In deze periode ondergaan ze lichamelijke en psychische veranderingen. Jongeren verleggen hun grenzen, nemen risico's en ontwikkelen een eigen identiteit. Hersenwetenschappers ontdekten dat hersendelen die emoties reguleren veel invloed hebben op jongeren. Ze ervaren emoties zoals blijdschap en boosheid heftiger. Ook ervaren jongeren sterke stemmings- en gedragswisselingen en is hun frontaal kwab, die vaardigheden zoals probleemoplossing, planning en beoordelingsvermogen aanstuurt, nog niet volgroeid (Crone, 2008). Jongeren voelen zich volwassen maar moeten nog veel leren, hierbij hebben ze begeleiding en een duidelijke structuur nodig. De ene jongere heeft meer begeleiding nodig dan de andere, dit is verschillend per persoon.

Volgens het sociaal competentiemodel (Slot & Spanjaard, 2009) moet elk jongere bepaalde ontwikkelingstaken in het leven volbrengen. Deze vaardigheden worden bepaald door de fase waar een jongere inzit. In een vroege fase kan de ontwikkelingstaak zijn dat een kind zichzelf kan aankleden en als hij wat ouder is kan de ontwikkelingstaak zijn dat hij goed om gaat met autoriteiten en instanties. Als jongeren deze ontwikkelingstaken goed doorlopen zullen ze later stabiel in het leven staan (Slot & Spanjaard, 2009). Als een jongere de ontwikkelingstaken niet goed doorloopt door problemen in zijn omgeving zoals een nadelige opvoedsituatie of een negatieve gebeurtenis in het leven krijgt hij niet de juiste vaardigheden aangeleerd. De competentie van jongeren bestaat uit taken en vaardigheden. Elke jongere krijgt te maken met taken in het leven die hij moet uitvoeren, als hij hier niet de vaardigheden voor heeft ontstaat er een verstoring in evenwicht tussen de taken en vaardigheden. Deze onbalans uit zich in probleemgedrag. Om het probleemgedrag te verminderen is het noodzakelijk dat de vaardigheden en de protectieve factoren worden vergroot (Slot & Spanjaard, 2009).

Mentoringsproject U2connect wordt ingezet om deze groep jongeren die risico- en probleemgedrag vertonen te helpen (Alleato, 2011). Door iemand naast de jongere te zetten die geen professional is maar een luisterend oor biedt en de jongere steunt in wat hij doet, krijgt de jongeren de tijd en aandacht die ze nodig hebben om hun leven op orde te krijgen. Door emotionele en sociale ondersteuning kan een jongere meer zelfvertrouwen krijgen en empowered worden. Een mentor kan een jongere aansporen op het gebied van school en werk en kan bijvoorbeeld de jongere huiswerkbegeleiding geven of hem helpen bij het vinden van een baan. Mentoring is makkelijk in te zetten en kan een jongere vooruit helpen door hem vaardigheden aan te leren en zijn competentie te vergroten. De jongeren hebben naast een mentor ook een professionele begeleider. De professionele begeleider ontmoet de mentor tijdens een kennismakingsgesprek met de mentee. De professionele begeleider begeleidt de jongere in een behandelingstraject en staat naast zowel de mentee als de

mentor. De mentor kan de professionele begeleider inschakelen als hij hulp nodig heeft bij het begeleiden van de jongere.

Eigen Kracht

De laatste jaren verschuift het werkparadigma in het jeugdveld. Hulpverleners werken nu steeds vaker met het empowermentmodel dan met het oude paradigma, dat uitging van het medische model (Arab & Verseveld, 2011). Het nieuw paradigma gaat uit van de eigen kracht/empowerment van de cliënt. Empowerment wordt op verschillende manieren uitgelegd en ingevuld. De omschrijving die vaak terug te vinden is in de Nederlandse literatuur is die van van Regenmortel (2002): *“een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie”*. In de internationale literatuur wordt vaak de omschrijving van Rappaport (1985) aangehouden, hij ziet empowerment als een proces waarbij mensen, organisaties of gemeenschappen controle krijgen over gebeurtenissen en situaties die belangrijk voor hen zijn. Empowerment wordt in Nederland vaak vertaald naar de term eigen kracht (van Hooijdonk, 2010). Empowerment speelt zich af op drie verschillende niveaus namelijk het individuele niveau, het niveau van de organisatie en het niveau van de gemeenschap. Een belangrijk niveau is volgens Rappaport het individuele niveau, dit niveau slaat op het vertrouwen dat iemand heeft in eigen kunnen, vaardigheden en controle maar ook het inzicht hebben om krachtbronnen in de eigen omgeving aan te wenden zoals steun van familie, vrienden en burens. In dit onderzoek wordt de definitie van Rappaport aangehouden.

Het demissionair kabinet Rutte 2 zette hier ook op in (Yperen & Woudenberg, 2011). Het motto was normaliseren en ontzorgen. Nodeloos problematiseren en labelen moest tegengaan worden (normaliseren). En gezinnen hebben naast een positieve opvoedomgeving ook een zorg nodig die eigen kracht weet te ontwikkelen en gezinnen hierdoor activeert en hun positie versterkt (RMO, 2012). Ook werd de jeugdzorg veranderd door een stelselwijziging door te voeren, de overheid wilde de effectiviteit van de jeugdzorg verbeteren door bijvoorbeeld de samenwerking tussen verschillende instanties te versterken. De jeugdzorg is de laatste jaren gericht op het ‘*At-risk*’-model, hierbij is vroeg signaleren en ingrijpen bij risico’s en problemen de richtlijn geworden (Arab & Verseveld, 2011). Hierdoor zijn zorgvragen overgeproblematiseerd en een ‘gewoon’ probleem wordt vaak te snel aangepakt met zware hulpverlening. De overheid zet in op positieve psychologie dat vooral de beschermfactoren benadrukt en versterkt (RMO, 2011). Positieve psychologie is een stroming binnen de psychologie waar nadruk wordt gelegd op de positieve en sterke kanten van de patiënt. Men richt zich niet op de klachten maar op de aanwezige krachten van een patiënt. Dit wordt gedaan door niet het bestrijden van klachten centraal te stellen maar het ontwikkelen van krachten (Bannink, 2009). Empowerment is hierbij een geschikt instrument dat kan ingezet worden om problemen te normaliseren en mensen eigen handvatten te geven om een probleem aan te pakken, zodat ze niet gelijk hulp zoeken bij een professional maar het probleem eerst zelf aanpakken. Volgens Rappaport (1987) moet aan cliënten geleerd worden om te geloven in eigen kracht en dat ze controle hebben over hun eigen lot die zij kunnen beïnvloeden. Deze taak ligt gedeeltelijk bij de professionals die moeten uitgaan van een empowermentbenadering in hun behandelingen. Zij moeten jongeren volgens deze benadering geen pasklare oplossing geven maar stimuleren zelf actief de oplossing te bedenken en hiermee aan de slag te gaan.

Vraagstelling

Het jeugdwerkveld is bezig met het maken van een paradigmashift, men gaat van een 'At risk' benadering naar een empowerment benadering (Arab & Verseveld, 2011). Professionals proberen minder probleemgericht te werken maar meer vanuit de eigen kracht van de cliënt en in samenspraak een oplossing te bedenken. Hierbij zijn twee aspecten belangrijk. Het versterken van eigen kracht moet er voor zorgen dat cliënten minder afhankelijk worden van professionele hulp en eigen problemen meer zelf oplossen. En het versterken van beschermende factoren en sociaal netwerk speelt een belangrijke rol om de oplossingsvaardigheden van cliënten te ontwikkelen. Een empowerment benadering kan worden ingezet door verschillende instrumenten, een daarvan is het inzetten van een mentor. Het project dat in dit onderzoek wordt uitgelicht is U2connect. U2connect koppelt vrijwillige mentoren aan risicjongeren en zet in op het vergroten van de eigen kracht van jongeren op verschillende gebieden (zie figuur 1). De mentee geeft zich op voor het project met daarbij het doel dat hij wil gaan halen. Men kan bijvoorbeeld problemen hebben met het maken van huiswerk, de mentor zal in dit geval de mentee helpen door te kijken waar het probleem precies zit en de mentee de juiste handvatten aanreiken zodat hij in de toekomst deze problemen kan voorkomen door bijvoorbeeld de mentee te leren om een huiswerkplanning te maken.

Een mentee kan ook problemen hebben met het maken van nieuwe vrienden waardoor zijn sociale netwerk heel klein is. De mentor kan bijvoorbeeld veel praten met de mentee en kijken waarom het maken van nieuwe vrienden zo moeilijk is. Hij zal hem sociale vaardigheden aanleren en meer zelfvertrouwen geven zodat hij in de toekomst in staat is om zijn sociale netwerk te vergroten (Alleato, 2011).

In dit onderzoek wordt onderzocht of het U2connect traject invloed heeft op de professionele begeleider en zo ook op het behandelingstraject van de mentee. Gaat de professionele begeleider door het U2connect traject zich meer richten op de eigen kracht van jongere en verandert het behandelingstraject? De eerste vraag wordt in het figuur aangegeven als een vraagteken en de tweede vraag als een concept met 'Eigen kracht?'.

In dit onderzoek staan de begrippen mentoring en eigen kracht centraal. De hoofdvraag die in dit onderzoek wordt beantwoord is:

Figuur 1

Onderzoeksvraag: Welke factoren zijn van invloed op de afstemming tussen het professionele begeleider/behandelingstraject enerzijds en het vrijwillige mentoringstraject anderzijds en in hoeverre draagt dit bij aan de eigen kracht van de jongere.

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden wordt er gebruik gemaakt van vier deelvragen:

- In welke mate gaan professionele begeleiders uit van de eigen kracht van een jongere?
- Wordt mentoring gezien als instrument voor het versterken van eigen kracht?
- Hoe begeleidt de professional de mentor in het benutten van eigen kracht van de jongere?
- Welke factoren zijn van invloed op de afstemming tussen professionele begeleider en mentor?

Methoden van onderzoek

Mentor & Mentee

U2Connect is een samenwerkingsproject van Alleato en Titan (Alleato, 2011). Het heeft als doel de maatschappelijke kansen van risicjongeren te vergroten door hen te koppelen aan een vrijwillige mentor. De doelgroep bestaat uit adolescenten en jongvolwassenen in de leeftijdscategorie 12 tot en met 27 jaar. De meeste jongeren wonen in Utrecht of hebben een relatie met Utrecht in de zin van werk of school. Ongeveer 60% is van autochtone achtergrond. En qua sekse is ongeveer 40% vrouw en 60% man. Er hebben in totaal 50 jongeren geparticipeerd in het project, dat ongeveer vier jaar loopt. De jongeren hebben te maken met diverse problematiek en verschil in zwaarte van de problematiek. De meeste jongeren worden doorverwezen vanuit het Jongerenloket, Bureau Jeugdzorg en Titan. Een kleine groep jongeren komt onder andere vanuit ROC, Stade en Leerplicht. De koppeling aan een mentor is op vrijwillige basis. Het succes van het vrijwillig mentorschap is mede afhankelijk van de gevoelsmatige zogenaamde “klik” tussen mentee en mentor (Alleato, 2011). Door gebruik te maken van een zorgvuldige matching via de profiel database wordt getracht een zo passend mogelijke koppeling te maken tussen mentee en mentor.

De mentoren die meedoen aan U2Connect zijn vaak hoger opgeleid. De gemiddelde leeftijdscategorie ligt tussen de 25 en 35 jaar. Er doen ongeveer evenveel mannen als vrouwen mee en een derde van de mentoren heeft een allochtone achtergrond. De mentoren hebben verschillende beroepen zoals: makelaar, leerlingenbegeleider, financieel adviseur of zijn met pensioen. Redenen waarom vrijwilligers mentor willen worden is verschillend, hieronder een aantal drijfveren van vrijwilligers op de vraag waarom ze mentor willen worden:

‘Ik wil jongeren graag inspireren en hun perspectief verbreden’

‘Ik ben goed in het helpen van andere mensen en ben toe aan iets nieuws’

‘Ik heb veel gekregen van de maatschappij en wil zo graag iets terugdoen’

‘Ik wil in de toekomst met jongeren werken, dit is een mooie manier om ervaring op te doen’

Mentoren hebben met elkaar gemeen dat ze geïnteresseerd zijn in jongeren en jongerenwerk en dat ze jongeren graag vooruit willen helpen (Leidraad Professionele begeleiders, 2011).

Match

De mentee schrijft zich onder begeleiding van zijn professionele begeleider in via de U2Connect website. Hier kan de jongere via een database een mentor kiezen. Elke mentor heeft een profiel waar wat persoonlijks staat en zijn hobby's en werkervaringen. Het profiel wordt middels een foto van de mentor compleet gemaakt. Jongeren kiezen hun mentor vaak uit op basis van overeenkomende hobby's of de foto. Nadat de jongere een mentor heeft uitgekozen organiseert de professionele begeleider een kennismakingsgesprek tussen de mentor en mentee. Als er een klik is tussen de mentor en mentee wisselen ze contactgegevens uit en maken ze een afspraak zonder de professionele begeleider. Zij gaan dan in de volgende 'dates' werken aan een bepaald probleemgebied (zie figuur 1). Als er geen klik is dan gaat de mentee samen met zijn professionele begeleider op zoek naar een andere mentor. Na de match kunnen de mentor en mentee gebruik maken van activiteitengeld waar ze leuke activiteiten mee kunnen doen.

Figuur 2

Respondenten

Om de hoofdvraag te beantwoorden is er gebruik gemaakt van kwalitatief design. Om de data van de interviews representatief te maken is gekozen voor het interviewen van drie groepen: professionele begeleiders, mentoren en sleutelfiguren. Er is voor deze drie groepen gekozen omdat ze allemaal vanuit een andere hoek informatie kunnen verschaffen voor de onderzoeksvraag. Dit zorgt voor triangulatie en een completer en betrouwbaarder beeld van het vraagstuk.

Er zijn vier sleutelfiguren geïnterviewd, waarvan drie experts zijn op het gebied van mentoringsprojecten en in het bijzonder U2connect en een expert op het gebied van eigen kracht. Met zes professionele begeleiders zijn er interviews gehouden. Hierbij is geprobeerd van elke instantie iemand te interviewen. Instanties die hebben meegewerkt aan het onderzoek zijn Bureau Jeugdzorg, Stade, Leerplicht, Jongerenloket, Gemeente Utrecht en Titan. Deze instantie begeleiden, behandelen of ondersteunen jongeren op verschillende manier. Daarnaast zijn er zes mentoren geïnterviewd die 3 maanden of langer een mentee begeleiden. Elke respondent is persoonlijk gebeld/gemaid met de vraag of hij/zij mee wilt doen aan het onderzoek. De interviews vonden zowel bij Alleato plaats als op de werklocatie van de professionele begeleider. De interviews duurden gemiddeld 45 min. Voor aanvang van het interview werd een korte uitleg gegeven over het onderzoek. Ook werd gevraagd of er bezwaar was tegen het opnemen van het interview maar hier had niemand bezwaar tegen. Daarnaast werd door de interviewer duidelijk gezegd dat alle gegevens anoniem verwerkt zouden worden in het onderzoek. De respondenten werden onafhankelijk van elkaar geïnterviewd en de gegevens werden anoniem verwerkt in het onderzoek. Voor deze benadering is gekozen om de kans op sociaalwenselijke antwoorden te verkleinen.

Meetinstrument

De interviews zijn aan de hand van een topiclijst (zie bijlage) afgenomen. Tijdens het interview kwamen vijf onderwerpen aan bod. Interviews zijn digitaal opgenomen en hierna uitgetypt. Via het programma Maxqda werd de uitgetypte tekst geanalyseerd. De tekst werd gelabeld, zo kan er makkelijk vergeleken worden tussen de drie groepen maar ook binnen groepen is vergelijking mogelijk.

Alle interviews zijn eerst gelabeld aan de hand van de vijf topics: behandeling, mentee, mentor, eigen kracht en kennismakingsgesprek/U2connect. Binnen elke hoofdlabel zijn er gelijke sublabels gemaakt. Deze kregen de titel van de gestelde vraag. Als de reactie van de geïnterviewde antwoord gaf op twee verschillende vragen dan kreeg het antwoord twee sublabels. Daarna werd er via het 'retrieved segments' scherm alle antwoorden met dezelfde label onder elkaar geplaatst. Hieronder de topiclijst (figuur 2) die gebruikt is voor de interviews en de analyse van de interviews:

Figuur 3

Resultaten

Om antwoord te geven op de hoofdvraag is de data geanalyseerd en verdeeld in zes onderwerpen. Per onderwerp wordt de data van de drie groepen respondenten geanalyseerd en vergeleken. De meest voorkomende en opvallende data wordt besproken.

Behandeling

Doelen

De vragen over de behandeling werden door de meeste professionele begeleiders uitvoerig beantwoord. Vaak werd er eerst algemeen ingegaan op de behandeling en daarna specifiek op de behandeling van de mentee. Er waren altijd specifieke doelen waar de professionele begeleider aan werkt met de jongeren. Zoals een baantje of studie zoeken

'Het doel van het traject is terug naar werk of een studie volgen.' Professionele begeleider

De doelen van de professionele begeleider worden niet altijd gedeeld met de mentor. Dit komt volgens de professionele begeleiders doordat dit te maken heeft met privacy en niet gedeeld mag worden met derden. De mentor raadde vaak aan welke doelen de professionele begeleider werkte gezien de instantie waar de mentee werd behandeld.

'En zij heeft mij heel weinig verteld over waarom ze werd behandeld.' Mentor

'Nee dat weet ik eerlijk gezegd niet. Ik neem aan begeleiden naar werk of een studie. Denk ik of dat verwacht ik.' Mentor

De mentees kregen vaak wel doelen mee om aan te werken met de mentor. Soms heel specifiek en soms heel algemeen.

'Ja vooral vrije tijd invullen. En ook gewoon open gelaten en gewoon leuke dingen doen.' Mentor

'Ja zoals het stukje van een baan zoeken dat heb ik echt bij hun neergelegd.' Professionele begeleider

'Ja op zich wel. Ik vind het wel fijn om een concreet doel te hebben. Dan weet je welke stappen je moet zetten en dan weet je ook wat je nog moet doen om het te bereiken. Leuk avondje hebben met iemand kan ook een doel zijn dus in die zin is het niet heel erg om geen doel te hebben. Maar voor mij zelf werkt het wel makkelijker als je een doel hebt die je wilt bereiken. Dan kan je naar iets toe werken.' Mentor

Bij de helft van de professionele begeleiders kwam het voor, dat ze door reorganisatie of andere redenen de behandeling van de jongere hadden overgedragen aan een nieuwe professionele begeleider. Hierdoor konden zij geen goed beeld geven van het behandelingsproces van de jongeren.

'We hebben in de tussentijd een reorganisatie gehad en (meisje) is ook geen klant meer van mij. Zij valt nu onder een collega.... En dat heb ik toen doorgestuurd naar de nieuwe contactpersoon en die zal het verder wel opgepakt hebben.' Professionele begeleider

'Het lastige is dat (meisje) bij mij al uit de caseload is omdat zij dus al aan een studie is begonnen. En dan is het bij mij klaar en ben ik geen contactpersoon meer. Maar dan loopt dat nog wel door en eigenlijk ben ik dan de gemeenschappelijke factor tussen die twee, dus was het soms zoeken. Dus ik weet ook niet hoe het is gelopen verder.' Professionele begeleider

Na het overdragen van een cliënt wordt er van uit gegaan dat de nieuwe begeleider het project oppakt maar vaak is dit niet het geval. Ook nemen ze geen contact op met de mentor om die te laten weten dat de professionele begeleider is veranderd. Mentoren krijgen pas laat te horen dat de professionele begeleider is veranderd en vaak pas als zij zelf contact opnemen met de professionele begeleider.

'En toen ik een keer mailde was het omdat ik (meisje) al een tijdje niet gesproken had en wilde ik weten of iemand anders haar had gesproken. En toen kwam ik erachter dat ze een nieuwe begeleider heeft en die had haar ook al een tijdje niet gesproken omdat ze aan een opleiding was begonnen en niet meer daar zat. Dus dat was een beetje raar gelopen. En ik vond het moeilijk dat niemand met haar in contact was.' Mentor

Inzet U2Connect

Geconcludeerd kan worden dat het inzetten van U2Connect drie redenen heeft. Ten eerste werd het vaak ingezet als professionele begeleiders er op werden geattendeerd, dit door een collega of een voorlichting op kantoor of bij Alleato.

'Ja dat is ook een stukje van eraan denken dat er zo iets is als U2connect. En bij (meisje) was het zo dat ik daarvoor nog een voorlichting had gehad erover en dan zit het vers in het geheugen en dan denk je oja dat zal wel iets zijn.' Professionele begeleider

Ook wordt het ingezet aan het einde van de behandeling om een oogje in het zeil te houden. Zodat ondanks dat de behandeling stop is gezet er toch iemand is waar ze op terug kunnen vallen.

'Het laatste gesprek bij de Waag was gelijk ook het kennismakingsgesprek met mij. Het was klaar.' Mentor

In één geval zie je dat een mentee hier ook zelf actief gebruik van maakt.

'En toen hij weg moest daar belde hij ook vaak.' Mentor

Ook wordt het ingezet zodat de mentor bepaalde hulpgebieden kan overnemen van de professionele begeleider.

'Dus ze hebben wat gebieden van mij overgenomen die ik met ze wil doen maar waar ik geen tijd voor heb zoals een baantje zoeken. Ik kan ze er niet bij helpen, ik kan het alleen elke maand benoemen. Maar dit zijn kinderen die je echt bij hand moet nemen en het niet zelf doen, en dat hebben zij inderdaad van mij overgenomen.' Professionele begeleider

'Ja ik denk wel dat het haar taak was maar dat ze niet genoeg tijd had en daarom u2connect had ingeschakeld en het een handige oplossing vond.' Mentor

Verandering in de behandeling

Bij een derde van de begeleiders is er een duidelijke verandering in de behandeling na het inzetten van U2connect. Een derde vindt het moeilijk te zeggen en een derde ziet geen verschil in de behandeling.

'Wij hebben een strak stappenschema voor jongeren dus van hier ga je daar en van daar ga je daar en omdat te bewaken en om daar U2connect bij te integreren is denk ik niet mogelijk.'

Professionele begeleider

'Ja zeker. Het wordt beïnvloed maar het wordt ook makkelijker omdat ik die twee kan uitbesteden. Dus dat is wel een voordeel.' Professionele begeleider

Mentee

Verandering

Geen van de mentoren ziet een duidelijk effect van mentoring bij de mentee. En als er wel een verandering is dan vinden ze het vaak moeilijk om een relatie te leggen. Zelfs al is een koppel een paar maanden bezig is het voor de jongere nog vaak moeilijk om zich open te geven.

'Hij blijft echter zeer schuchter en praat weinig uit zichzelf. Zijn antwoorden zijn kort.' Mentor
'Nee dat weet ik niet. Ik weet wel dat het is verslechterd is sinds hij is gestopt bij Titan.' Mentor

Verschil mentor en professionele hulpverlener

De meeste jongeren reageren vaak verbaasd als ze te horen krijgen dat de mentor een vrijwilliger is. Vaak vinden ze het wel leuk maar weten zich daardoor ook geen houding te geven.

'Ja dat vond hij heel apart. Zo van jeetje gaat iemand dat gratis doen voor mij. Dat vond hij wel heel indrukwekkend.' Mentor

'Ja op zich vinden ze dat dan weer leuk. Maar het is ook ongemakkelijk. Je hoeft niks maar je moet toch wel wat maar wat dan.' Professionele begeleider

Mentor

Samenwerking

De samenwerking loopt over het algemeen plezierig tussen de professionele begeleiders en de mentoren. De eerste kennismaking tussen de professionele begeleider en de mentor vindt plaats als de mentor de mentee ontmoet. Daarvoor is de mentor vaak gebeld of gemaïld door de professionele begeleider voor een kennismakingsgesprek. Na het kennismakingsgesprek worden de meeste mentoren in het begin nog wel gebeld door de professionele begeleider met de vraag hoe het gaat, maar na verloop van tijd wordt dit steeds minder. Sommige mentoren worden na het kennismakingsgesprek helemaal niet gebeld of krijgen mee dat ze zelf moeten bellen als ze tegen iets aanlopen.

'Nee ze hebben alleen gezegd als er iets is dan kan je altijd terecht. Dus ik heb toen het nummer van anoniem gekregen en hij zei stel dat je tegen iets aanloopt of je hebt problemen of moeite mee hebt dan kan je altijd contact opnemen en dan kijken we hoe we dat kunnen oplossen.'

Mentor

'Ja 1 keer in de zoveel tijd neem ik het initiatief om te bellen of te mailen met vraag hoe het gaat. En dan krijg ik een berichtje terug.' Professionele begeleider

'Het is de bedoeling dat de mentor contact zoekt met de professional want ik weet uit ervaring dat ik druk ben. En als hij belt met een probleem dan ga ik uitleggen waarom dat probleem zo kan zijn. Waarom een jongeren dan zo doet of is.' Professionele begeleider

Mentor betrokken bij de behandeling

De mentoren worden vaak niet betrokken bij de behandeling. Vaak weten ze zelfs niet eens aan welke doel de jongere en de professionele begeleider werken. Dit heeft te maken zowel met dat de professionele begeleider vast zit aan een beroepsgeheim maar vaak wordt de mentor ook als iets aparts gezien. Die niet noodzakelijk bij de behandeling betrokken moet worden.

'Ja als het een doel gaat halen als ik wat meer los laat maar niet alles. Ik vertel niet alles want ik heb ook beroepsgeheim. Alles wat ik met de jongeren bespreek blijft tussen ons en dan schrijf ik

een traject plan en dat moet een jongere eerst goed keuren voordat het naar buiten gaat. Dus ik kan helemaal niks met een vrijwilliger als er misbruik is in het gezin, kan niks zonder dat die jongen al getekend heeft.’ Professionele begeleider

Begeleiding mentor

‘Kijk eigenlijk in principe is het niet de bedoeling dat wij die mensen gaan begeleiden. Dus wij gaan overdragen, en de begeleiding is volgens mij meer van U2connect.’ Professionele begeleider

‘Nee niet echt maar hij heeft wel gezegd dat hij kon blowen of hoe je daar om moest gaan of dat je zegt dat je beter kon stoppen of dat je een andere keer afspreekt. Dus wel hoe je daarmee moest omgaan.’ Mentor

Factoren succesvolle match

Zowel bij de mentoren als de professionele begeleiders is een gedeelde interesse de belangrijkste factor voor het slagen van de match tussen mentee en mentor. Ook worden motivatie van beide kanten en de vaardigheden van de mentor gezien als belangrijke factoren.

‘Het belangrijkste is dat je het wel met elkaar kan vinden. Hoeft niet perse via hobbys maar wel een interesse en de probleemstelling waar je aan kunt werken samen.’ Mentor

‘We gaan niet zo maar om een mentor vragen en dan is het denk ik wel goed om de vaardigheden te hebben om de jongeren te begeleiden en dat hij ook weet wie je doelgroep is.’ Professionele begeleider

‘Nou die mentoren staan er altijd voor open maar die jongeren moeten er ook open voor staan. En op onze afdeling hebben we toch veel jongeren die met andere dingen bezig zijn met leeftijdsgenoten en op straat hangen. Deze kinderen niet, maar het gros zijn toch moeilijk te motiveren.’ Professionele begeleider

Waarom inzetten van een mentor

De meeste professionele begeleiders zetten mentoren in zodat de jongere wat meer aandacht en begeleiding krijgt. Of omdat ze een mentor nodig hebben die de jongere op een bepaald gebied helpt waar de professionele begeleider geen tijd voor heeft of het een onderschikt gebied vindt.

‘Zij kunnen ook leuke dingen doen zoals voetbal en wij doen dat wel eens om contact te leggen maar dan is het eenmalig en zij kunnen dat gewoon elke week doen. En echt de aandacht en vrije tijd hebben voor de jongeren want wij hebben te maken met alle gezinsleden en zij kunnen zich echt focussen op een iemand. En dat werkt ook en ik denk dat het zeker een toegevoegde waarde is’ Professionele begeleider

Eigen kracht

Eigen kracht is een begrip die alle professionele begeleiders wel kennen maar niet allemaal inzetten. Vaak wordt eigen kracht omschreven als het geven van complimentjes aan jongeren. Vaak wordt er geen eigen kracht methode ingezet.

‘Ja zoveel mogelijk. Dan gaan we kijken he er zijn heel veel dingen die niet goed gaan en dan ga ik vragen wat gaat goed, wat lukt jou en wat vind je leuk. Ook is het gauw niet zo ongerelateerd maar is waarschijnlijk een voetbaltraining die goed gaat waar hij niet verzuimt en waar hij altijd

naar toe gaat. En dan moet ik kijken waarom gaat het daar goed. En ook waar ben je goed in en soms hebben mensen dan een overlevingskracht van dit is mijn manier van overleven. En dan moet je mensen bewust van maken van wat zij als buitenstaander ervan en dat zijn jouw krachten.’ Professionele begeleider

Mentoring middel om eigen kracht vergroten

Zowel de professionele begeleiders als de mentoren zien mentoring als middel om eigen kracht te vergroten maar doen hier niet bewust aan. Het wordt vaak gedaan in de vorm van complimentjes.

‘Ja maar je moet het wel zelf weten en vaak zien en heel veel mensen zien het vaak niet. En het is mooi als je het kan ontwikkelen maar mensen moeten het uiteindelijk zelf doen. En je kunt daar aan meehelpen en je kunt proberen mensen te stimuleren om hun zelfvertrouwen te vergroten en dat helpt mee om in je kracht te staan. Maar of je daar heel veel aan kan doen nee dat weet ik niet.’ Mentor

‘Door dit soort projecten in te zetten door mentoren van de scholen erbij te betrekken, volgens mij is een heel krachtig veld bij elkaar waardoor een jongeren in zijn eigen kracht komt te staan.’ Professionele begeleider

Begeleiding mentoren ivm eigen kracht ontwikkeling bij jongeren

De meeste mentoren geven aan, dat ze niet worden begeleid bij het ontwikkelen van eigen kracht bij jongeren. Ze krijgen geen handvatten en de term wordt vaak ook niet genoemd. Dit kan te maken hebben met dat professionele begeleiders er van uitgaan dat mentoren dit wel kunnen.

‘Nee niet dat ik mij dat kan herinneren. Ze heeft niks gezegd over aanpak maar wel gezegd over geduld. Ze heeft het heel vrij gelaten.’ Mentor

‘Nee, daar hebben ze ook niks bij Titan gezegd. Dit heb ik zelf gedaan.’ Mentor

‘Ik heb het niet zo gezegd, maar ik neem aan dat mensen gestudeerd hebben en begrijpen dat dat hun doel is van het mentorschap om de jongeren toch in hun eigen kracht te zetten.’

Professionele begeleider

Hieruit blijkt dat professionele begeleiders uitgaan van vaardigheden die mentoren niet noodzakelijk beschikken.

Kennismakingsgesprek/U2Connect

Uitkiezen van een mentor

Het uitkiezen van een mentor gaat via profielen die op de U2connect pagina staan. Bij alle mentoren ging het uitkiezen van een mentor goed. De helft van de professionele begeleiders heeft de jongere hierin vrij gelaten en zich niet bemoeid met het uitkiezen van een mentor. De andere helft heeft of iets gestuurd of vragen gesteld over wat voor soort mentor ze wilden. Zodat jongeren dit konden gebruiken als leidraad voor het uitkiezen van een mentor. De jongeren letten vooral op de foto, leeftijd en hobby's van de mentor. Terwijl de professionele begeleiders vooral letten op opleiding, gezin en of de mentoren ervaring hadden met jongeren. Ook hielden professionele begeleiders bij of de mentor aansloot op de wensen van de jongeren.

‘Ik lette op hobby's omdat ik dat voor hun belangrijk vond en ik vond het wel interessant wat ze hadden gedaan aan opleiding en of ze een gezinnetje hadden of niet. Dan kan ik een beetje inschatten hoeveel tijd ze hebben voor de jongere.’ Professionele begeleider

‘Er staat niet heel veel info op de profielen. Ja leeftijd ook wel het maakt mij op zich niet uit maar

meer op hun wensen dat het aansloot. Ja vooral gekeken naar wat op hen aansluit dan komt het wel goed.’ Professionele begeleider

Kennismakingsgesprek

Bij het kennismakingsgesprek waren altijd de mentor, mentee en professional aanwezig. De professionele begeleider nam altijd het initiatief en vertelde wat de bedoeling was van het gesprek en liet dan ruimte over voor de mentor en mentee om zich voor te stellen. Voor sommige professionele begeleiders wordt het kennismakingsgesprek gezien als ‘een warme overdracht’.

‘Ja bij het kennismakingsgesprek is het een soort warme overdracht, ik heb de jongere gesproken en ik heb van school dingen gehoord en dat geef ik allemaal door.’ Professionele begeleider

Ook wordt het kennismakingsgesprek bij drie professionele begeleiders gezien als een afsluiting van hun behandeling met de jongere.

‘Het laatste gesprek bij de Waag was gelijk ook de kennismakingsgesprek met mij. Het was klaar.’ Mentor

Afstemming trajecten

De meerderheid van de mentoren en professionele begeleiders vond dat er niet voldoende afstemming was tussen de twee trajecten. De professionele begeleiders wisten vaak ook niet dat dit nodig was. Zij zien hun behandeling als hoofdtraject en een project als u2connect meer als een manier om probleemgebieden uit te besteden of wat meer aandacht voor de jongeren te krijgen.

‘En mijn taak en behandelgoal was dat ze in september naar school zou gaan alleen het traject daar naartoe die begeleiding heb ik uit handen gegeven aan de coach van u2connect. Dus ze hebben wat gebieden van mij overgenomen die ik met ze wil doen maar waar ik geen tijd voor heb zoals een baantje zoeken.’ Professionele begeleider

De meerderheid van de mentoren zien dit in als een gemis. Doordat ze niet worden betrokken bij de behandeling en er niet veel contact is tussen de mentor en professionele begeleider zien ze dit als een gemiste kans voor het project, dat het meest effectief is als de twee trajecten in elkaar worden geïntegreerd.

‘En je moet het traject integreren in de behandeling en die twee kanten moeten samen werken. En als je het als twee losse lijnen gaat zien dan wordt het ook twee losse lijnen. Terwijl samen het meest effectief is.’ Mentor

Discussie

Het doel van het onderzoek was om meer inzichten te krijgen in de afstemming tussen het behandelingstraject en het mentortraject. Er is middels interviews gekeken naar de volgende hoofdvraag: Welke factoren zijn van invloed op de afstemming tussen het professionele begeleider/behandelingstraject enerzijds en het vrijwillige mentoringstraject anderzijds en in hoeverre draagt dit bij aan de eigen kracht van de jongere. Geconcludeerd kan worden dat het project U2connect niet voldoende wordt geïntegreerd in het behandelingstraject. Dit heeft te maken met verschillende factoren. Ten eerste wordt het project niet naast de behandeling ingezet. Vaak wordt het project ingezet zodra het einde van de behandeling in zicht komt (zie figuur 3).

U2connect wordt dan gezien als een ‘voortzetting’ van de behandeling en de mentor moet de taak van de professionele begeleider overnemen en een oogje in het zeil houden. Het kennismakingsgesprek wordt gezien als een overdracht en is een afsluiting van de behandeling en een begin van U2connect. In de overdracht wordt overigens niet diep ingegaan op de problemen van de jongeren. Mentoren hebben vaak niet een duidelijk beeld van de behandeling en van de daarbij horende doelen.

Figuur 4

In de gevallen dat de behandeling wel naast het mentoringtraject loopt wordt U2connect gezien als een programma om een bepaald probleem op te lossen, zoals het inzetten van schuldreclassering. De professionele begeleider schuift een probleemgebied van de jongere door en heeft haar handen vrij om aan een ander probleem te werken. Hierbij wordt vaak vergeten dat de mentor geen professionele hulpverlener is. Vaak hebben ze geen achtergrond in het jeugdwerkveld. Tijdens het kennismakingsgesprek wordt de mentor een doel meegegeven. Dit doel is soms heel specifiek omschreven en dan wordt ook verwacht dat de mentor aan het doel gaat werken en soms is het een heel algemeen doel zoals ‘*leuke dingen doen*’. Dit wordt door de mentoren niet altijd als prettig ervaren. Vaak willen mentoren een richting krijgen waar ze met hun mentee naartoe kunnen werken maar als zij een andere richting in willen slaan moeten zij hier ook de vrijheid voor krijgen. In figuur 3 is middels dunne en dikke lijnen te zien hoe het contact is tussen de verschillende partijen. Een dikke lijn is veel contact en een dunne lijn betekent dat er weinig contact is. Te zien is dat de professionele begeleider en de mentor niet veel contact hebben. Ze hebben vaak aan het begin van het U2connect traject contact maar dit verwatert als het traject langer loopt. Eigen kracht wordt door zowel de professionele begeleider als de mentor ingezet al is dit niet systematisch of aan de hand van een bepaalde methode.

Uitgaande van Rapaports (1985)

omschrijving van eigen kracht kan gezegd worden dat zowel mentoren als professionele begeleiders niet volledig eigen kracht ontwikkelen bij jongere. Men probeert wel het vertrouwen in eigen kunnen te stimuleren en de vaardigheden te ontwikkelen maar heeft weinig aandacht voor controle en krachtbronnen in de omgeving van de jongere. Zowel mentoren als professionele begeleiders moeten meer aandacht schenken aan andere krachtbronnen in de omgeving van jongeren zoals familie en vrienden. Het onderzoek heeft laten zien dat het jeugdwerkveld nog niet de waarde inziet van het inzetten van vrijwilligers. Zij zetten de vrijwilliger niet voldoende in en laten ze vaak te snel los. Ze houden zich vast aan hun eigen behandeling en staan niet open voor het integreren van een vrijwilliger binnen de behandeling. Dit is een enorme kans die de professionals laten liggen. Om een pedagogische civil society te realiseren in de Nederlandse maatschappij is het van belang dat de professional toenadering zoekt tot de vrijwilliger en dat ze samen tot een traject komen dat het gunstigst is voor de jongere. Ondanks een paradigma shift in het jeugdwerkveld (Arab & Verseveld, 2011) is de professionele hulpverlener nog niet in staat om vrijwilligers op te nemen in de behandeling. Al is het inzetten van een project als U2connect een goede stap vooruit.

Het doel van het onderzoek was om meer inzichten te krijgen in de afstemming tussen het behandelingstraject en het mentortraject. De resultaten wijzen er op dat U2connect niet voldoende wordt benut. Door het gebrek aan afstemming tussen de professionele begeleider en de mentor wordt er niet geprofiteerd van elkaar en wordt zo de jongeren niet voldoende geholpen. Beperkingen van dit onderzoek is dat van elke instantie er één professionele

begeleider is geïnterviewd. Elke professionele begeleider heeft zijn eigen specifieke behandelaarkenmerken, met het resultaat dat een professionele begeleider misschien niet representatief staat voor de instantie waar hij werkt. Desalniettemin worden instantie en professionele begeleider als één gezien, om het mogelijk te maken om voorzichtige vergelijkingen uit te voeren. Ondanks de beperkingen kan er een voorzichtige generalisatie worden gemaakt naar het hele jeugdwerkveld en zijn de uitkomsten als relevant te beschouwen. Dit omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden op de werkvloer. Verschillende professionele begeleiders zijn gesproken en hun verhaal is gehoord. Ook is de andere kant, de mentoren, geïnterviewd waardoor er een duidelijk beeld is ontstaan tussen de samenwerking van deze twee partijen.

8. Aanbevelingen

Mentoringsprojecten zijn projecten die geloven in de kracht van vrijwilligers en hoe zij jongeren verder kunnen helpen door naast ze te staan. Hier staat U2connect ook voor. U2connect streeft ernaar om door mentoren in te zetten jongeren te helpen en ze te steunen en wegwijs te maken in de maatschappij. Om dit volledig te bereiken moet het project op de juiste manier worden ingezet zodat het volledig benut wordt en het juiste effect heeft op de relatie tussen mentor en mentee maar ook tussen mentor en professionele begeleider. Hieronder worden diverse aanbevelingen uitgezet om het project te verbeteren en zo het effect te vergroten.

- Essentieel is de goede afstemming tussen professionele begeleider en mentor. Dit zowel voor aanvang van het mentorschap als gedurende het mentorschap.
- Als de professionele begeleider van de mentee verandert moet dit voldoende naar de mentor worden gecommuniceerd. Een kennismaking met de nieuwe professionele begeleider moet plaatsvinden. Zodat de mentor in de toekomst geen drempel ervaart als hij zaken wil bespreken met de professionele begeleider van zijn mentee.
- U2connect moet redelijk aan het begin van de behandeling worden ingezet. Zodat beide trajecten langs elkaar lopen en niet na elkaar. Dit biedt de kans om de trajecten in elkaar te integreren en heeft de mentor een vast contactpunt om problemen te bespreken met de professionele begeleider.
- Tijdens het kennismakingsgesprek tussen mentor, mentee en professionele begeleider moeten er specifieke doelen worden meegegeven aan de mentor waar hij met zijn mentee aan kan werken maar wel in een vrijblijvend kader.
- Professionele begeleiders vinden de laagdrempeligheid van het project belangrijk en dit moet ook gehandhaafd blijven.

Literatuurlijst

Adviesbureau Alleato. (2011). Leidraad professionele begeleiders: U2Connect. Utrecht.

Big Brothers Big Sisters. (2011). 100 years of history. Gevonden op 23 november, 2011: http://www.bbbs.org/site/c.9iILI3NGKhK6F/b.5960955/k.E56C/Starting_something_since_1904.htm

Crone, H. (2008). Het puberende brein. Uitgeverij: Bert Bakker.

DuBois, D. L., Holloway, B. E., Valentine, J. C., & Cooper, H. (2002). Effectiveness of mentoring programs for youth: A meta-analytic review. *American Journal of Community Psychology, 30*(2), 157-197.

DuBois, D. L., & Silverthorn, N. (2005). Natural mentoring relationships and adolescent health: Evidence from a national study. *American Journal of Public Health, 95* (3), 518-524.

Eby, L.T., Allen, T. D., Evans, S. C., Ng, T., & DuBois, D. (2008). Does mentoring matter? A multidisciplinary meta-analysis comparing mentored and non-mentored individuals. *Journal of Vocational Behavior, 72* (2), 254–267.

Herrera, C., Grossman, J. B., Kauh, T. J., Feldman, A. F., & McMaken, J. (2007) Making a Difference in Schools: The Big Brothers Big Sisters School-Based Mentoring Impact Study. Public/Private Ventures. Philadelphia.

Uyterlinde, M., Lub, V., Groot, N de., & Sprinkhuizen, A. (2009). Meer dan een steuntje in de rug: Succesfactoren van coaching en mentoring onderzocht. Movisie. Utrecht.

Herrera, C., Grossman, J. B., & Kauh, T. J. (2011). Mentoring in schools: An impact study of big brothers big sisters school-based mentoring. *Child development, 28*, 346-362.

Hooijdonk, C van., & Lenthe, F van. (2010). Empowerment door van klacht naar kracht: Rotterdams leefstijlprogramma van klacht naar kracht. CEPHIR. Rotterdam.

Moritsugu, J., Wong, F. Y., Grover-Duffy, K. (2009). Community Psychology. Allyn & Bacon.

Morton, M., & Montgomery, P. (2011). Youth empowerment programs for improving self-efficacy and self-esteem of adolescents. *Campbell Systematic Reviews, 2011:5*, 3-81.

NJI. (2011). De kracht van de pedagogische civil society: Versterking van een positieve sociale opvoed- en opgroeiomgeving. *Nederlands jeugdinstuut*, 1-12.

Regenmortel, T van. (2002). *Empowerment en Maatzorg. Een krachtgerichte psychologische kijk op armoede*. Leuven/Leusden: Acco.

Rhodes, J., & Lowe., S. R. (2008). Youth mentoring and resilience: Implications for practice.

Child Care in Practice, 14, 9-17.

Rappaport, J. (1987) Terms of empowerment/exemplars of prevention: toward a theory for community psychology. *American Journal of Community Psychology* 15, 121-48.

Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling & Raad voor de Volksgezondheid & Zorg. (2008). Versterking voor gezinnen: versterken van de village. Pre-advies over gezinnen en hun sociale omgeving. Den Haag: RMO/RVZ.

Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. (2012). Ontzorgen en normaliseren. Den Haag: RMO.

Slot, N. W., & Spanjaard, H. (2009). Competentievergroting in de residentiële jeugdzorg. Thiememeulenhoff Bv. Amersfoort.

Verseveld, M., & Arab, Z. (2012). Gemeente Utrecht: een nieuw jeugdbeleid: opdracht jeugdbeleid, integratie en burgerschapsvorming. Universiteit Utrecht. Utrecht

Walraven, G. (----). Een mentor als steuntje in de rug? Risicjongeren, preventie en toegang tot het jeugdbeleid.

Wikipedia. (2012). <http://en.wikipedia.org/wiki/Mentorship>

Winter, M de. (2011). Bevrijdend kader voor de jeugdzorg: Briefadvies van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. RMO. Den Haag.

Winter, M de. (2011). Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding: Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding. Uitgeverij SWP. Amsterdam.

Winter, M de. (2012). Allemaal opvoeders als visie. Vrijwillige inzet, 43-51.

Yperen, T., Woudenberg, A. (2011). Werk in uitvoering: Bouwen aan het nieuwe jeugdstelsel. Nederlands Jeugdinstituut, Utrecht.

Zimmerman, M. A., & Rappaport, J. (1988). Citizen participation, perceived control, and psychological empowerment. *American Journal of Community Psychology* 16, 725-50.